

VILLÁM JUDIT

Múlt és jelen országgyűléseinek dokumentumai – az Országgyűlési Könyvtár Magyar Parlamenti Gyűjteménye

A Magyar Országgyűlés könyvtárát a törvényhozó munka támogatására a Magyar Országgyűlés Képviselőháza hozta létre az 1860-as évek végén. A helyiség, a könyvek, a költségvetés és a személyzet biztosítása után a könyvtár 1870-ben kezdte meg működését. Előbb a Magyar Nemzeti Múzeum, később a Sándor utcai úgynevezett Luby-ház, majd 1873-tól 1902-ig az Ybl Miklós tervei alapján épült Képviselőház adott otthont a Képviselőházi Könyvtárnak, amely 1902 nyarán költözött a Steindl Imre által tervezett új Országházba, ahol az Országgyűlési Könyvtár ma is működik.

A könyvtár megalapításától kezdve a Magyar Országgyűlés hivatali szervezetének egységeként működött, melynek alapvető feladata a törvényhozók munkájának, kulturális-tudományos érdeklődésének támogatása volt. 1952-ben nyilvánossá tették a könyvtárat, amely 1953 és 1991 között a kultuszminisztérium irányítása alá tartozott. 1958-ban a művelődésügyi miniszter országos tudományos szakkönyvtárnak minősítette, és kijelölte az azóta is érvényes három fő gyűjtőkörét: jogtudomány, politikatudomány és jelenkori egyetemes történelem. A meglévő állományokból 1958 és 1962 között az alábbi különgyűjteményeket hozták létre: Magyar tanácsköztársasági különgyűjtemény (1958), ENSZ letéti gyűjtemény (1960), a Magyar Országgyűlések írásai és a Külföldi parlamenti gyűjtemény (1962). 1975-től az Országgyűlési Könyvtár országos jogi és politikai információs szakközpont lett. 1991-től visszakerült az Országgyűlés szervezetéhez, és a törvényhozás szolgálata mellett ellátta nyilvános közkönyvtári és országos tudományos szakkönyvtári feladatait is. 2001-ben megalakították az Európai Unió gyűjteményét is.

A Magyar Parlamenti Gyűjtemény története

Az Országgyűlési Könyvtár Magyar Parlamenti Gyűjteménye az egyetlen nyilvános közgyűjtemény, ahol az Országgyűlés dokumentumai a legnagyobb teljességgel hozzáférhetők az olvasók számára.

A gyűjtemény történetének fontos momentuma volt a képviselőház 1893. január 21-ei ülése, ahol a hozzászólásra jelentkezett Ugron Gábor többek között megjegyezte: „Még a régi országgyűléseknek naplói is hiányoznak innen.” Felszólalása végén pedig a következő határozati javaslatot nyújtotta be: „...kérem a házat, utasítsa a könyvtári bizottságot, hogy a régi magyar törvényhozás kútforrását képező munkálatok részint másolatban beszereztesenek, hogy itt a törvényhozás rendelkezésére álljanak”.¹ A Könyvtári Bizottság erre vála-

¹ Képviselőházi napló, 1893. január 21., 1892–1897-es ciklus, VIII. kötet. 23.

szul 1893. december 9-én előterjesztést nyújtott be a régi országgyűlésekre vonatkozó iratok összegyűjtése és kiadása érdekében.² Ez a határozat alapozta meg és tette rendszeressé a könyvtárban az országgyűlés dokumentumainak gyűjtését. Az intézményt irányító Könyvtári Bizottság 1903 elején döntött Takáts Sándor történész-levéltáros alkalmazásáról, aki ezt követően évtizedekig kutatta, gyűjtötte, lemásoltatta és megvásároltatta a régi országgyűlések dokumentumait.³ A gyűjtés kiterjedt a kéziratos és a nyomtatott művekre egyaránt. Előbb a reformkori és az 1848–1849. évi népképviselési országgyűlés dokumentumait sikerült megszerezni, majd 1917-ben a könyvtár nagy mennyiségű országgyűlési iratot vásárolt a Ranschburg könyvkereskedéstől. Ebben található például Gyurikovits György (1783–1848) pozsonyi táblabíró – a reformkori országgyűléseken Pozsony város képviselője – hagyatékának egy része, amely az 1580-tól 1790-ig terjedő időszakra vonatkozó kéziratos országgyűlési iratokat tartalmazta.⁴ A gyűjtés 1917-ig folyt, a háborús összeomlás, a forradalmi események és a súlyos gazdasági helyzet azonban meggátolta a folytatást, de így is jelentős, értékes és egyedülálló parlamenti anyag halmozódott fel a Képviselőházi Könyvtárban.

Az összegyűjtött országgyűlési dokumentumok mennyisége, az azokból való szakszerű tájékoztatás igénye tette szükségessé a későbbiekben egy tematikus állomány kialakítását. A Magyar Országgyűlések írásai gyűjteményt – amely 1991-ig viselte ezt a nevet – 1962. június 29-én nyitották meg. Vértes György, a könyvtár akkori igazgatója így összegezte munkájuk célját: „...a különféle raktári helyekről összegyűjtött kb. 3.000 kötetnyi országgyűlési könyvanyag szakolvasóteremben, szabadpolcos rendszerű, áttekinthető időrendi raktározással, a helyszínen katalógus, kézikönyvtár és szaktájékoztatás lehetőségével az országos szakkönyvtári [...] követelményeknek megfelelően szakszerűen és kényelmesen válják hozzáférhetővé az országgyűlési képviselők és tudományos kutatók számára”.⁵ Vértes szorgalmazta a képviselőkkel való kapcsolat javítását is,⁶ ez azonban csak a rendszerváltás után valósult meg. Az Országgyűlési Könyvtár tevékenységében ekkor került előtérbe a képviselők és szakértők tájékoztatása, információkkal való ellátása, valamint az Országgyűlés törvényalkotó munkájához, az Országgyűlési Hivatal munkatársaihoz kapcsolódó parlamenti témájú tájékoztatási igények kielégítése.

A gyűjteménynek a nyilvános olvasók általi keresettsége 1994–1995 körül ugrásszerűen megnőtt. Fokozódott az igény az országgyűlés-történeti kutatások, a huszadik század első felének, különösen a Horthy-korszaknak és a koalíciós időszaknak a tanulmányozására. A bölcsészettudomány mellett a jogtudomány művelői is gyakran használták történeti kutatásokhoz, egyetemisták, főiskolások szemináriumi dolgozatainak, illetve szakdolgozatainak lett kedvelt témája a rendszerváltás utáni törvényalkotás egy-egy mozzanatának feldolgozása. A gyűjtemény ekkor fontos kapcsolatot jelentett az Országgyűlés és a nyilvánosság között, hiszen (az internet nélküli világban) a képviselők törvényhozói munkájának egészéről is itt, a nyomtatott dokumentumokból tájékozódhattak az érdeklődők. S a magas színvonalú tájékoztatás nemcsak a képviselők, hanem a nyilvánosság számára is biztosított

² Képviselőházi irományok, 1892–1897-es ciklus 536. szám: *A könyvtári bizottság előterjesztése.*

³ Jónás Károly – Veredy Katalin: *Az Országgyűlési Könyvtár története 1870–1995.* Budapest, 1995. 183., 342.

⁴ Gyurikovits György személyéről és gyűjteményéről: Vértes György: *Az Országgyűlési Könyvtár Gyurikovits-gyűjteménye.* Századok, 98. évf. (1964) 1-2. sz. 334–338.

⁵ Vértes György: *Az Országgyűlési Könyvtár Magyar Országgyűlések írásai gyűjteménye.* Budapest, 1962. 3.

⁶ Vértes György: *Az országgyűlési képviselők.* Könyvtáros, 12. évf. (1962) 2. sz. 120.

volt. A gyűjteményben dolgozó történész végzettségű munkatársak különféle kutatásokhoz, kiadványok készítéséhez szolgáltattak anyagokat, illetve többen önálló kötetet is megjelentettek az állomány anyagának felhasználásával.⁷

2013 májusától a gyűjtemény a Nyilvános Szolgáltatások Osztályának lett része, a törzsállomány a földszinten a kis olvasóban kapott helyet, így a könyvtár teljes nyitvatartási ideje alatt kutatható.⁸

A Magyar Parlamenti Gyűjtemény dokumentumai

Az 1580–1849 közötti időszakból:

- az 1580–1790-ig terjedő időszak – főként kéziratos – országgyűlési forrásanyagai;
- pozsonyi országgyűlési tudósítások (az 1830–1843/44 közötti időszakból, mindkét táblára vonatkozó feljegyzések);
- rendszeres regnikoláris (állandó és ad hoc) bizottsági jegyzőkönyvek (az 1790/91-es és az 1825/27-es országgyűlésről);
- követjelentések, követutasítások;
- a kerületi ülések jegyzőkönyvei (szórványosan az 1832/36–1843/44 közötti időszakból);
- az 1790 és 1848 közötti országgyűlések nyomtatásban megjelent dokumentumai: a karok és rendek, valamint 1839-től a főrendiház üléseinek jegyzőkönyvei, irományai;
- az első népképviselői országgyűlés (1848–1849) anyagai;
- 1848–1849-ben kiadott aprónyomatványok;
- az egykamarás Erdélyi Országgyűlések (az 1737–1864 közötti időszakból) irományai, jegyzőkönyvei, naplói, tudósításai.

Az 1861–1990 közötti időszakból:

- az országgyűlési mindkét házának (képviselőház, főrendiház, 1927-től felsőház) naplói, irományai, jegyzőkönyvei és napló- és irománymutatói;
- napirendek;
- házszabályok, ügyrendek;
- országgyűlési almanachok;
- név- és lakjegyzékek, bizottsági tagságok jegyzékei, sematizmusok;
- a Magyar Állam költségvetés- és zárszámadáskötetei;
- a delegációs („közösügyi”) bizottsági ülések jegyzőkönyve, naplója, irományai, határozatai, a közös ügyek finanszírozását tartalmazó költségvetések;
- a Magyar Országgyűlés bizottságainak jegyzőkönyvei (1957-től 1990-ig).

Az 1990 utáni időszakból:

- a plenáris ülések jegyzőkönyvei;
- irományok 2010-ig;
- bizottsági jegyzőkönyvek (napjainkig);
- az Országgyűlés által kiadott statisztikák.

⁷ Például: Jónás Károly – Villám Judit: *A Magyar Országgyűlés elnökei, 1848–2002: almanach*. Budapest, 2002.

⁸ Villám Judit: *Megújult az Országgyűlési Könyvtár*. Könyvtári Figyelő, 60. évf. (2014) 2. sz. 132–142.

A gyűjtemény törzsanyagáról

A kutatás megkönnyítése érdekében a gyűjtemény létrehozásakor a raktárakban lévő, külföldre beszerzésű köteteket időrendi sorba rendezve tették a polcokra. Így például a Gyurikovits György hagyatékából származó 89 kötetet 46 korabeli kötettel egészítették ki.⁹ Az így létrejött gyűjtemény legkorábbi része az 1580-tól 1790-ig terjedő időszakból főként kéziratos, latin nyelvű országgyűlési forrásanyagokat foglal magában. Több olyan dokumentummal, könyvvel is rendelkezünk e korszakból, amely az országban csak itt található meg. Legnagyobb forrásértékkel ezek közül a 17–18. századi országgyűlésekről írott úgynevezett magánnaplók bírnak.¹⁰

Jelentősek az 1790-től már nyomtatásban megjelenő jegyzőkönyvek és iratok, a reformkori országgyűlések, valamint az 1848–1849. évi népképviselői országgyűlés nyomtatott és kéziratos anyagai. 1790-től latinul és magyarul, 1832-től már csak magyarul jelentek meg a kiadványok. A főrendiház üléseiről 1839-től vezettek jegyzőkönyvet. Időrendileg idekapcsolódnak Gyurikovits György hagyatékából a pozsonyi országgyűlésről kézzel írott tudósítások, naplók is.

1861-től tartalmazza a gyűjtemény a hiteles magyar parlamenti dokumentumokat. Az Országgyűlésben a dualizmustól 1948-ig folyamatosan voltak ülések, így ebben az időszakban sok dokumentum készült. Ciklusonként (előbb 3, majd 5 év) átlagosan körülbelül 20–25 kötet napló és 20–25 kötet iromány született. A kiadványok időrendben, az Országgyűlés két háza és dokumentumtípusai szerint csoportosítva sorakoznak a polcokon. Az Országgyűlés hivatalos kiadványaiban a téma szerinti hagyományos keresést összesített mutatókötetek segítik, amelyek 1861-től 1939-ig és az 1947–1949 közötti időszakról állnak rendelkezésünkre.

1949 után megváltozott az Országgyűlés szerepe és munkarendje. Évente csak néhány napot ülésezett, így a következő négy évtizedben ülésszakonként csak 2–4 kötettel bővült a gyűjtemény. Ebből az időszakból is vannak olyan egyedi iromány kötetek, melyek a másutt meg nem jelent törvényjavaslatokat és indoklásokat tartalmazzák, ilyenek például a Büntető Törvénykönyv és a Polgári Törvénykönyv 1958-as és 1975-ös szabályozásainak tervezetei.

Az 1985–1990-es parlamenti ciklus második felében egyre nagyobb politikai szerepet kapott az Országgyűlés, s a gyakoribb ülések következtében e ciklus anyaga már ismét több dokumentumot tartalmaz (5 kötet napló és 20 kötet iromány). 1990-től bővült a gyűjtött dokumentumok köre is. A plenáris ülések szó szerinti jegyzőkönyvein (2014-től ismét naplónak hívják) és a 2010-ig gyűjtött irományokon kívül a gyűjtemény részét képezik az országgyűlési bizottságok jegyzőkönyvei is. S néhány éve a szocialista időszak bizottsági jegyzőkönyvei (1957-től 1990-ig), valamint állami költségvetésének kéziratos kötetei is az olvasók rendelkezésére állnak.

Az első szabadon választott országgyűlés kezdetétől olyan nagy mennyiségű irományt és bizottsági jegyzőkönyvet kapott a gyűjtemény, hogy az érkeztetéshez, valamint az ebből való tájékoztatáshoz adatbázist alakított ki a könyvtár. A T. Ház! nevű adatbázis 1990-től tartalmazza a képviselők publikus adatait, a bizottsági ülések jegyzőkönyveinek tartalmi feltárását, 1990-től 2002-ig pedig az irományok nyilvántartására is szolgált. A visszakeresés és

⁹ Vértes: *Az Országgyűlési Könyvtár Magyar Országgyűlések írásai gyűjteménye*, 22., 24.

¹⁰ Szijártó M. István: *A 18. századi országgyűlési naplók forrásértékéről – avagy a történelem mint konstrukció*. In: K. Horváth Zsolt – Lugosi András – Sohajda Ferenc (szerk.): *Léptékváltó társadalomtörténet. Tanulmányok a 60 éves Benda Gyula tiszteletére*. Budapest, 2003. 431–445.

a tájékoztatás megkönnyítése érdekében gépre vitték az 1985–1990-es országgyűlés képviselőinek adatait, és irományainak mutatóját is. A leggyakrabban használt része az adatbázisnak az 1990 és 2006 közötti bizottsági jegyzőkönyvek napirendi pontjainak rekordjai, amelyek a bizottság nevét, az ülés idejét és témáját tartalmazzák. Valamennyi paraméter visszakereshető, a létrehozott bibliográfiai lista megjelenítése text formátumban lehetséges. A T. Ház! adatbázis a mai napig elengedhetetlenül fontos a bizottsági jegyzőkönyvek és irományok lekereséséhez. A bizottsági jegyzőkönyvek téma szerinti feldolgozását 2006-ig végezték a gyűjtemény munkatársai, ugyanis ez évtől a parlament nyilvános dokumentumai mindenki számára elérhetően, teljes szöveggel felkerültek az Országgyűlés honlapjára.

A gyűjteményben őrzött dokumentumtípusok

Az ülésekről szó szerinti naplót először az 1848–1849-es népképviselési országgyűlésről készítettek a gyorsírók, s ezt naponként jelentették a Közlöny című újságban. 1861-től mindkét Ház ülését jegyezték, és nyomtatásban is jelentették. Ha összehasonlítjuk a mai naplóval, azóta is változatlan formában közlik az ülésen elhangzott szövegeket beküldés, tetszésnyilvánítás rögzítésével együtt. Egy 19. század végi szolgálati utasításból ismeretes, hogy az ülésnap gyorsírói lejegyzése után körülbelül húsz nappal már ki is nyomtatták a naplót, és amint összeállt egy kötet, elkezdték a név- és tárgymutató szerkesztését. Az országgyűlés berekesztése után három hónappal az összesített mutatókötetnek is el kellett készülnie, ezek máig az országgyűlés történeti kutatásának nélkülözhetetlen segédkönyvei.

Az országgyűlés által tárgyalt iratokat, a két Ház egymással és a királlyal folytatott levelezését (felirat és leirat), a törvénymódosításokat, folyamodványokat az 1790-es országgyűléstől kezdve nyomtatásban is jelentették, és egy 1839-es utasítást követően mint az országgyűlés „írásai”-t beszámolták. 1865-től (és napjainkban is) a nyomtatásban kiadott, számmal ellátott iratanyagot – amit és amiről tárgyal a parlament – irománynak hívják. Az irománykötetek tartalmazzák a törvényjavaslatokat, azok indoklásait, a (módosító) javaslatokat, a bizottsági beszámolókat, a jelentéseket stb.

A „házsabály” a Magyar Országgyűlés belső, szervezeti és működési normáinak gyűjteménye. A köteteket 1848 és 1872 között rendszabálynak, később házsabálynak, 1949 és 1990 között ügyrendnek nevezték. Esterházy Miklós nádor 1637-ben írt javaslata az első hazai dokumentum, amely az Országgyűlés tanácskozási rendjét átfogó szabályokat tartalmazta, ezt azonban akkor nem tárgyalták. 1848-ban fogadta el az első a Képviselőház, szabályozták benne a mandátumok igazolását, a Ház megalakulását, a tanácskozási rendet, a kérvények benyújtását és intézését, a tisztségviselők megválasztását, hatáskörét és a „nyilvánosság” üléseken való részvételét. Az 1848-ban írott alapelvek egészen 1912-ig alig változtak. A Magyar Országgyűlés jelentős házsabály revíziói szinte minden alkalommal összefüggtek a politikai hatalom jellegének megváltozásával, a módosítások főként a főbb vitapontok miatt következtek be (az elnök jogkörének bővítése, az ellenzék jogainak szűkítése vagy bővítése, a szólásszabadság és a parlamenti fegyelem).

Az országgyűlési almanachok az országgyűlési képviselők, valamint a főrendiházi (később felsőházi) tagok rövid életrajzát tartalmazzák. Az országgyűlési ciklusok kezdetén megjelent életrajzok az országgyűlési képviselők, főrendiházi, felsőházi tagok megválasztása, illetve kinevezése után készültek, így a ciklus közbeni változásokat nem tartalmazták. 1940-ben adták ki az utolsó kötetet, utána ötven évig nem készült almanach. Az első szabadon választott országgyűlés (1990–1994) képviselőiről készült az el újra, és azóta ciklusonként ismét megjelenik. 1993-tól láttak napvilágot az úgynevezett történeti almanachok, ed-

dig az Ideiglenes Nemzetgyűlésé, az 1945–1947-es nemzetgyűlési és az 1947–1949-es országgyűlési almanach készült el. Ezek a kötetek teljes életrajzokat tartalmaznak.

A ciklus közben bekövetkezett változásokat 1848 és 1947 között az évente kiadott úgynevezett lakáskönyvekben lehet nyomon követni. A képviselők név- és lakjegyzéke tartalmazza az országgyűlési képviselők betűrendes névjegyzékét, választókerületét, később pártállását, állandó lakhelyének, illetve az országgyűlés idején a budapesti tartózkodási helyének címét. A füzetekben a képviselők megyénkénti, választókerületek szerinti kimutatása, valamint az országgyűlés kinevezett tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak a név- és címlistája is szerepel. A főrendiházi, felsőházi név- és lakjegyzék a tagok foglalkozásának, tisztségének említése mellett állandó lakhelyének, illetve budapesti lakásának címét közli. A kiadványok tájékoztatnak a főrendiház, felsőház szakszervezetének összetételéről és a felsőház választott tisztségviselőiről is.

A költségvetés és a zárszámadás híven tükrözi nemcsak az ország pénzügyi helyzetének alakulását, az államapparátus struktúráját, hanem a gazdasági prioritásokban megtestesülő politikai-társadalmi értékrend változását is. Az Országgyűlés jogát az éves költségvetés megállapítására Magyarországon először az 1848. évi III. törvény 37. §-a mondta ki. A költségvetést a mindenkor Pénzügyminisztérium készíti elő, a kormány terjeszti be, a parlament szavazza meg. Az állami költségvetés 1868 és 1914 között tárgyévre szól (vagyis január 1-jétől december 31-ig), majd 1914-től 1940-ig átmenő évekre készült, vagyis az 1914/15-ös kötet tartalmazta az 1914-es év második félévének és az 1915-ös év első félévének költségvetését. 1941-től 1944-ig ismét tárgyévre készítették, majd az 1946/47-es, és 1947/48-as kötetek után 1949-től újra tárgyévre szól. Történelmi okok miatt néhány évben (így az 1910-es, az 1915–1916-os, az 1919-es és 1920-as, valamint az 1945-ös évben) nem volt költségvetés, tehát kötet sem készült. Az 1918 előtti költségvetés-kötetek terjedelme gyakran meghaladja az 1500 oldalt, a legvastagabbak (az 1911-es, illetve az 1913-as) pedig 3000 oldal felettiek.

Az Országgyűlés ellenőrzi az állami költségvetés végrehajtását, a ténylegesen megvalósult bevételeket és kiadásokat, melyeket az ún. zárszámadás kötetek tartalmaznak. A zárszámadást a miniszterek által megküldött költségvetési törvény címeinek és rovatainak megfelelő pénzügyi kimutatásokból 1870-től a Magyar Királyi Legfőbb Állami Számvevőszék készítette el, amely a kormánytól független, önálló hatáskörű szervezetként ellenőrizte a közpénzekkel, a közvagyonnal való gazdálkodást.

A dualizmus idején a hadügy, a külügy és az ezekre vonatkozó pénzügyek (az ún. közös ügyek) végső fokon az uralkodó hatáskörébe tartoztak, de az összbirodalmat érintő ügyek irányítását a közös minisztertanács végezte. A közös költségvetést a két állam országgyűlése által választott, Bécsben és Pesten felváltva értekező közösügyi (delegációs) bizottság fogadta el. Az osztrák-magyar delegáció tárgyalásairól napló és jegyzőkönyv született, amit az irományokkal, határozatokkal együtt évente nyomtatásban kiadtak. A közös költségvetés köteteit is évente jelentették meg.

Fontos és egyedi részét képezi a gyűjteménynek az önálló Erdélyi Fejedelemség országgyűléseinek anyaga. Az irományok, jegyzőkönyvek, naplók, mutatók, rendszeres regnikoláris bizottságok, tudósítások az 1737 és 1864 közötti időszakban keletkeztek.

Színesítik a gyűjtemény egészét az 1848/49-es proklamációk, röplapok. A körülbelül 700 darab restaurált aprónyomtatvány közül számítógépes mutató segítségével lehet könnyen fellelni a keresett darabot.

A szakirodalom tanulmányozása mind a történeti, mind a jelenkori parlamenti témákhoz elengedhetetlenül fontos, ennek érdekében gondosan válogatott kézikönyvtár várja a gyűjteményben az olvasókat. Az országgyűlés történetével és jelenével foglalkozó kötetek,

valamint az Országgyűlés által kiadott módszertani füzetek és statisztikai összeállítások kiegészítik a gyűjtemény hivatalos kiadványokból álló törzsanyagát. A könyvtárnak kiemelt feladata az országgyűlés épületével kapcsolatos művészettörténeti leírások, képes albumok gyűjtése is, így valamennyi kiadott mű megtalálható és kutatható a Magyar Parlamenti Gyűjteményben.

Digitalizált állományok, internetes elérhetőség

A könyvtár tizenöt évvel ezelőtt kezdte el az országgyűlési dokumentumok szkennelését. A munkát sürgette az 1861 utáni kötetek savas papírjának egyre rosszabb állapota, a kötetek gyakori használata, illetve az, hogy a jegyzetelést felváltotta a fénymásolás, így az amúgy is töredező lapokat még erős hő- és fizikai hatás is érte.¹¹ Először asztali szkennelést készült a legkeresettebb és legrosszabb állapotú művek, a házszabályok és almanachok digitalizálása,¹² és az eredmény kép formájában került fel a könyvtár weblapjára.

2006-ban kezdődött el az 1861 és 1990 közötti naplók és irományok digitalizálása. A 2009-ben létrehozott, mintegy 600 000 oldal szöveget tartalmazó országgyűlési adatbázisnak (<http://mpgy.ogyk.hu>) két ága van: az egyikben teljes szöveggel, a másikban a begépelte napló- és irománymutatók alapján lehet keresni. A szabadszavas keresést szűkíteni lehet ciklusokra, illetve a két Háznak megfelelően is, továbbá index is segíti a pontos keresőkérések kialakítását. Ha képviselői felszólalásokat keresünk, azt a mutatóágra érdemes beírni, mert a teljes szövegű keresésnél a felszólalásokon kívül a név összes említése (a névsorolvasás is), a bekiabálásai, a róla elnevezett intézmények, utcanévek is előjönnek. Az országgyűlési adatbázis keresettsége évről évre növekszik.

A digitalizálás a Digitalizált Törvényhozási Tudástár (DTT) projekt keretében folytatódik a könyvtárban. 2012-ben az országgyűléssel foglalkozó szakirodalom jelentős dokumentumait is közkinccsé tették, a naplók és irományok mellett már a házszabályokban és az almanachokban is teljes szövegben lehet keresni. A második projekt keretében (DTT-2. 2014.) a parlamenti dokumentumok közül 150 000 oldal muzeális jegyzőkönyv és iromány, a közönségi kötetek, valamint az 1990-től készült országgyűlési irományok és bizottsági jegyzőkönyvek digitalizálását végezték, és a dokumentumok online elérhetőségét oldották meg. Folyamatosan bővítik a könyvtár honlapján (www.ogyk.hu) az elektronikus tartalomszolgáltatást, valamint a könyvtár digitális parlamenti állománya a nemzeti gyűjtemények közös honlapján, a www.hungaricana.hu oldalon is hozzáférhető.

Tájékoztatás, oktatás, kutatás

A kutatók, oktatók, egyetemisták és az érdeklődő állampolgárok a Magyar Parlamenti Gyűjteményben adatokat, ismereteket gyűjthetnek a parlament működésének múltjáról és jelenéről, párhuzamokat vonhatnak bizonyos történelmi események között. A plenáris ülés hivatalos kiadású, hiteles jegyzőkönyveinek elolvasása mellett a nyilvánosságot különösen érdekli az a folyamat, ahogy a törvénykezés zajlik. A tájékoztató könyvtárosok mindig figyelemmel kísérik az Országgyűlés Hivatala által kezelt Parlamenti Információs Rendszer fejlődését, mert az 1998 utáni dokumentumok ott érhetők el, és különféle szempontok szerint

¹¹ Redl Károly: *Országgyűlési dokumentumok az interneten*. Könyv, könyvtár, könyvtáros, 17. évf. (2008) 11. sz. 14. (A szerző a cikkben részletesen bemutatja a digitalizálási folyamatot 2000-től 2008-ig.)

¹² Villám Judit: *A Magyar Parlamenti Gyűjtemény: történetiség és korszerű szolgáltatás*. Könyv, könyvtár, könyvtáros, 9. évf. (2000) 11. sz. 46.

kereshetők. 1990 és 2010 között a plenáris ülések naplója CD formátumban is rendelkezésre áll a könyvtárban, így könnyen megtalálhatók a parlamentben elhangzott beszédek.

A történeti dokumentumok hat éve az interneten is elérhetők, így átalakult a könyvtárba érkező kérések jellege, de változatlanul keresik a régi képviselőkre vonatkozó életrajzi adatokat s felszólalásait. Mind a nyilvánosság, mind a képviselők között kedvelt kérés egy-egy választókerzet képviselői listájának összeállítása (1848-tól). Ugyanígy gyakran keresnek emlékezetes parlamenti beszédeket, vitákat, egy-egy törvény vagy törvényjavaslat teljes vitaanyagát, állami intézmények, műtárgyak, szobrok történetére vonatkozó adatokat. Az online módon elérhető kötetek és információk ellenére szükség van az állományt jól ismerő tájékoztató könyvtárosra, hiszen lerövidíti az olvasó kutatómunkáját azzal, ha eligazítja a dokumentumok útvesztőjében, és megmutatja a legoptimálisabb keresést az adatbázisokban.

A parlamenti jegyzőkönyvek kiváló forrásul szolgálnak politológiai, szociológiai, oktatáspolitikai kérdések elemzésekhöz, ahogyan ezt egyre több tanulmány is bizonyítja.¹³ Fontos, hogy a jogász, történész és politológus hallgatók is megismerkedjenek az országgyűlési dokumentumokkal. E sorok írója is részt vett Szabad György egyetemi tanár, akadémikus (későbbi házelnök) szemináriumi óráin a nyolcvanas években az Országgyűlési Könyvtár „parlamenti gyűjteményében”, és 2007-től maga is tart országgyűlési dokumentumokon és szakirodalmon alapuló szemináriumi órákat ugyanott.

A Magyar Parlamenti Gyűjtemény vitathatatlan egyedisége abból fakad, hogy egy tömbben, időrendbe rendezve, szabadpolcos hozzáféréssel, szaktájékoztatási segítséggel biztosítja a magyar parlament dokumentumainak használatát. Értékét bizonyítja, hogy a képviselők és a nyilvánosság részéről is egyre komolyabb érdeklődés figyelhető meg dokumentumai iránt. A gyűjtemény léte garanciát nyújt arra is, hogy az utókor hű képet kaphasson a mindenkori törvényhozás folyamatáról, történetéről.

¹³ Mandel Kinga: *A parlamenti naplók elemzése mint a felsőoktatás-kutatás egy lehetséges módszere*. Kisebbségkutatás, 13. évf. (2004) 3. sz. 468.